

Ballai Károly: A magyar kisednevelés fejlődéstörténetének vázlata 1843—1914. Bpest, 1916, Ranschburg G. biz., n8° 16 l., 60 fill.

A kisedóvási törvény (1891: XV. tc.) megalkotásának 25. évfordulója szolgált alkalmúl e füzet kiadására. A címlap is, a szöveg is hangoztatja, hogy a szerző tisztában van munkája vázlatosságával; elég tehát ezt itt is csak felemlítenünk. Aki ezzel a kérdéssel még nem foglalkozott, innen megláthatja a magyar kisednevelés múltjának némely főbb mozzanatát s láthatja, hogy szerző az ú. n. gyermektanulmányi irány érvényesülését tekinti e téren is az eddigi fejlődés legértékesebb jelenségének. Szükséges volna azonban ki is mutatni, hogy ez az irány valóban uralkodik a mai magyar kisednevelésben. Ez az igazolás megtörténhetett volna akár azzal, hogy a felemlített löcsei kiállítás (1910) tanulságait előadja, akár azzal, hogy Peres Sándor munkájának folytatásául a «Kisednevelés» c. folyóirat utóbbi évfolyamait ismerteti. Ebből valamennyire mégis tényeket látunk volna az egyébként nem tagadott állítás igazolására. Morlin Emil millenniumi tanulmánya pedig (A magyar kisedóvás multja és jelene) lehetővé és kívánatosá teszi, hogy az abban foglaltak ismétlése nélkül az újabb fejlemények adassanak elő. Ezt itt kevésse találjuk. Különösen tanulságos lehetett volna, ha — éppen mert «fejlődéstörténet»-et ígér, tehát a benső alakulás rajzát — azt veszi számba: miként dolgoztak és hogyan hatottak a kisedóvóképző-intézetek. Nem sok van. Ezek s a már átalakult intézetek volt növendékeiktől azok munkájára nézve is gyűjtve adatot, nem lett volna nehéz rámutatni: mit jelentett ezen a téren az állami gondoskodás, milyen szellemet vittek szét egy-egy képzőből az óvónők, s akkor mélyebb pillantást vethettünk volna a fejlődés rejtett mozgatóira. A «Kisednevelés» kötetei bőven szolgáltak volna adatokkal; azokból megismertünk volna néhány olyan nevet is, amelyeknek szerény viselői nélkül a magyar kisednevelés nem volna ott, ahol van. Ilyen volt pl., hogy csak elhunytat említsek, Fodor Lajos hódmezővásárhelyi mintaóvó. A régebben mult időből meg azt lett volna jó, sőt manapság célszerű, kidomborítani, hogy a XX. sz. első felének nagy politikusai a kisedóvástól a magyarság jövője érdekében vártak sokat. — Reméljük, hogy a szerző lelkes jóakarata egyszer a kisednevelés történetét teljesebben is elénk adja.

i. s.

Dr. Adalbert Czerny: Die Erziehung zur Schule. Schriften des Deutschen Ausschusses für den math. und naturwiss. Unterricht, II. Folge, Heft 1. Leipzig u. Berlin, 1916, Teubner, n8° 18 l., —80 M.

A szerző a berlini egyetemen a gyermekgyógyászat tanára s ebben a füzetben az orvos és a nevelő közös nézőpontjából szól az

iskola és a szülői ház viszonyáról. Teljesen gyakorlati, de mélyreható megjegyzések, nyilván orvosi tapasztalataiból származó megfigyelések ezt a különben sokszor fejtegetett tárgyat érdekessé és egész előadását tanulságossá teszik. Abból indul ki, hogy a szülők nagyon hajlandók a gyermek beiratásával a nevelést egészen áthárítani az iskolára, holott ez a család előkészítő és állandóan segítő munkája nélkül célt nem érhet. Sokan vannak és szaporodnak, akik az iskolát szükséges rosszznak, sőt egyenesen károsnak tartják a gyermekre nézve és ezért nem is törekednek arra, hogy gyermekeikben az iskolától megkövetelt sajátosságokat kifejlesszék. Legtöbbször csupán a testi épségről gondoskodnak. Kétségtelenül érdeke azonban az egyénnek, családnak és nemzetnek, hogy a szülők egyfelől minden tekintetben gondosan előkészítsék a gyermeket az iskolai életre, másrészt a tanulás megkezdése után is állandóan igyekezzenek kedvezően befolyásolni. Az iskolai nevelés sikerének első feltétele, hogy a gyermek ismerje el a tekintélyt, azaz tudja magát mások akaratának alárendelni, tudjon magán uralkodni; orvosi szempontból, az idegrendszer egészséges fejlődése érdekében is szükséges ez, de egy-gyermekes családokban, beteges gyermekek nevelésében, előkelők köreiből és hirtelen meggazdagodott családokban erről gyakran megfeledkeznek. Másik követelmény, hogy tudjon a gyermek egy tárggyal kitartóan foglalkozni; ennek nagy akadálya a sokféle játékszer. Azután: szokják önállósághoz, tehát káros a gyermeket mindenben kiszolgálni és «kisasszony»-t adni melléje. Legyen éber a kötelesség tudata, amit nem nehéz egészen apró korától fogva ébresztgetni; fejlesszék a gyermekben a megfigyelőképességet s a kéz ügyességét és keltsenek benne vágyat az iskola és a tanulás iránt. Ezek egyszerű és éppen nem új kívánságok. Czerny azonban mindezekről állandóan orvosi észleletek alapján szól s ez megóvjá attól, hogy szavait ezerszer elmondott igazságok ismétlésének nézzük. Nem tudjuk, vajon kik olvassák az ilyesmit Németországban. Nálunk aligha mások, mint iskolai nevelők, pedig a szülőknek volna rá nagy szükségük.

i. s.

ÚJ KÖNYVEK.

1. Hazai művek.

A Fővárosi Pædagogiai Könyvtár Könyvjegyzéke, I. rész. Neveléstudomány. Bpest, lex 8°, XII+207 l.

A magyarországi latin és görög szertartású róm. kath. népiskolák tanterve. Kiadja a Kath. Tanügyi Tanács. Bpest, Szent István-Társ. biz. n 8°, 78 l., 80 fill.